

Smiå, dieselhuset eller kraftstasjonen. Og dieselmotorhus og filleriveri før dette. Kjært barn har mange navn! Egentlig snakker vi om en liten bygning fra omkring 1890, muligens enda tidligere, som har fått to tilbygg og nye funksjoner etter som tidene skiftet og behovene endret seg.

Tidlig bilde (ca 1900) av Smiå. Huset har kun en takhvelving. I dag har det to. Den andre takhvelvingen kom i forbindelse med tilbygget til dieselmotoren i 1903.

I boka 75 ÅR I NORSK TEKSTIL fra 1947 finner vi skisser over ullvarefabrikkens bygninger fra så langt tilbake som 1895. Her ser vi at den opprinnelige delen som ligger til Ole Niensensvei, kalles for *filleriveri*. På skissen fra 1945 kalles denne delen verksted. Med det nye Veveriet i 1898 steg behovet for kraft, og Ole Niensens eldste sønn Nils Nilsen, reiste til Stockholm i 1902 for å se på mulighetene. Der møtte han statsråd Gunnar Knudsen som uttalte at «*Dieselmotoren vil gaa sin Seiersgang gjennom Verden*». Motor på 80 hk ble omgående bestilt og montert i 1903 i en tilbygning til *shoddyhuset* (s. 101/102). Trolig er dette et annet navn på filleriveriet.

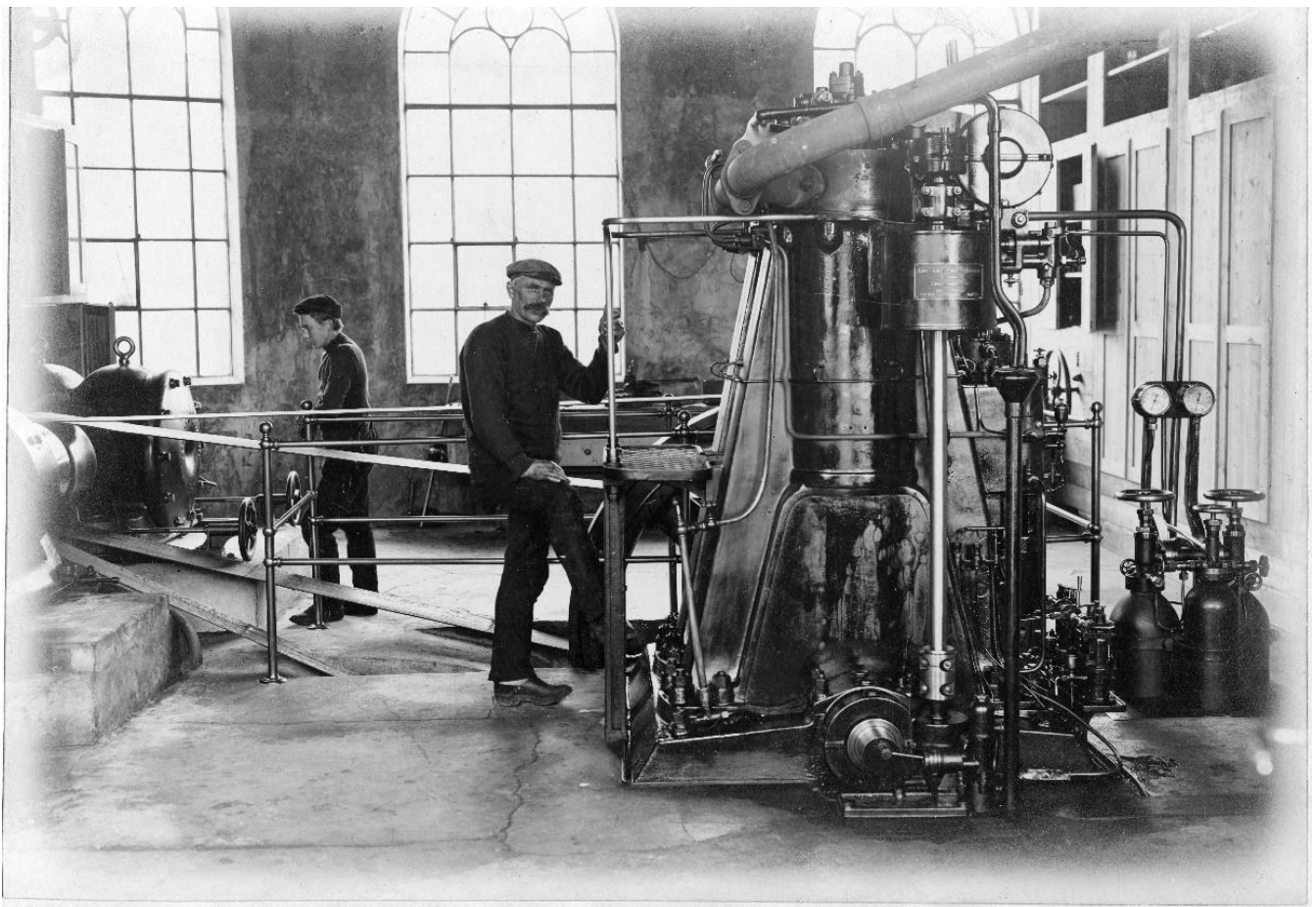
Staute karer utenfor Smiå i 1922! De tre som sitter framme er fra venstre: Johannes Auestad, Ådne Skårland og Edvard Idland.
Bak fra venstre: Alfred Kalsås, Grunde Idland, Oskar Haukland, Lars Øyestad, Karl Nilsen, Samuel Madland, Arne Lomeland, Andreas Lima og Olav Lima.

Til høyre ser vi at tilbyggene til både dieselmotor og kraftstasjon er på plass.

Bildet under er tatt i 1925. Smiå framstår omtrent som i dag.

Tønnes Møgedal ved dieselmotoren i 1912. Georg Gjesdal bak. Legg merke til høyden på vinduene. I dag er det to etasjer i denne delen av Smiå. Etasjeskillet er lagt midt på vinduene. På bildet under ser du den øverste delen av disse vinduene slik de er i dag. Den nederste delen slipper dagslys inn i etasjen under, der det er et lite verksted.

Videre står det i boka: «Ved siden av dieselmotorhuset blev det i 1911 reist et eget murhus for turbinene». I 1915 ble satt inn en 170 hk turbin fra Kværner Brug her. Denne surrer og går fremdeles og bidrar til gode inntekter for Gjesdal kommune. Til venstre ser vi manometerne til turbinen. De måler fremdeles riktig trykk!

På skiltet skimter vi:
KVÆRNER BRUG
1915
KRISTIANIA

Gjesdal kniv- og ljlålag utbedret tak og vegger i 1997. De satset mye tid og penger for få et tjenlig bygg til sitt arbeid og driver den dag i dag sitt virke i et av Ålgårds eldste bygg. Legg merke til de to takhvelvingene. Opprinnelig var Smiå et lite bygg med kun den nærmeste takhvelvingen. Så kom den neste takhvelvingen i 1903 i forbindelse med tilbygget til dieselmotoren. I 1911 bygde man så kraftstasjonen. Alt sammen kalles for Smiå i dag.

Vegard Gjesdal og Kurt Nilsen i Gjesdal kniv- og Ijålag. Her er de i selve smia. Dette er den eldste delen, og blir på en skisse over eiendommer fra 1895 kalt filleriveri. Denne delen ligger ut mot Ole Nielsensvei.

Vegard Gjesdal med en bunt Ijåblad.

Tekst og nye bilder: Ørnulf Tendeland. Gamle bilder: Ålgård Rotarys bildearkiv.